

PRAWA DZIECKA - jakie prawa mają dzieci?

Prawa dziecka przysługują każdemu dziecku niezależnie od wieku, płci, koloru skóry czy miejsca zamieszkania. Czym są prawa dziecka, kiedy zostały uchwalone i jakie akty prawne dotyczące praw dziecka obowiązują obecnie?

Prawa dziecka to jedna z kategorii zaliczanych do szerokiej grupy praw człowieka, które przysługują każdemu z nas tylko dlatego, że jesteśmy ludźmi. Do praw człowieka zaliczane jest m.in. prawo do życia, wolności, edukacji – są one powszechne, a więc takie same dla wszystkich, przyrodzone, czyli istnieją niezależnie od woli władzy, i niezbywalne – czyli nikt nie może ich ludziom odebrać.

Podobnie jest z prawami dziecka: przysługują one każdemu dziecku bez wyjątku i powinny być respektowane przez każdego dorosłego.

Historia praw dziecka

Idea praw dziecka nie jest nowa, ale też jej korzenie nie sięgają zbyt daleko. Choć z tego, że dziecko to nie mały dorosły, zdawano sobie sprawę już od wieków – o czym świadczą choćby rytuały inicjacji, wchodzenia w dorosłość, praktykowane w wielu kulturach – to jednak jeszcze w XVIII wieku panowało przekonanie, że dziecko to ledwie „materiał” na człowieka, i by wyrosło na pełnowartościową osobę, wymaga dyscypliny. Niekiedy tak surowej, że mało które dziecko w rodzinie dożywało kilkunastu lat.

Dopiero na przełomie XVIII i XIX wieku powszechnie zaczęto zdawać sobie sprawę z faktu, że dzieci, by należycie się rozwijały, potrzebują opieki i ochrony. Bodźcem, który zapoczątkował lokalną najpierw, a później międzynarodową działalność na rzecz dzieci, ich praw i ochrony, była historia ośmiolatki z amerykańskiego Baltimore.

Pierwsze stowarzyszenia broniące praw dziecka

Dziewczynka – Mary Ellen Wilson – była regularnie bita przez matkę, a pomocy udzielili jej dopiero działacze miejscowego stowarzyszenia przeciw okrucieństwu wobec zwierząt. Cała sytuacja miała miejsce w 1874 roku. Została szeroko nagłośniona – w ciągu kilku następnych lat w Stanach Zjednoczonych powstało ponad 200 miejscowych stowarzyszeń, które miały chronić dzieci przed przemocą ze strony dorosłych.

Stopniowo w ich działania zaczęły włączać się lokalne samorządy, a następnie organizacje państwowe. Coraz silniej zaczęto zdawać sobie sprawę z tego, że dziecko

nie jest własnością dorosłych – jest od nich mniejsze, słabsze, musi mieć zapewnioną ochronę przed ich siłą.

Dzieci zaczęto też traktować jako osoby, które – z racji wieku – potrzebują optymalnych, godziwych warunków życia, bo tylko dzięki nim mogą właściwie się rozwijać. Podobne organizacje zaczęły powstawać również w innych krajach.

W Europie już od 1880 roku tworzyły się towarzystwa i organizacje zajmujące się tworzeniem domów wychowawczych dla dzieci porzuconych i bezdomnych, dziennych placówek opiekuńczych dla dzieci zaniedbanych, a także nad łagodzeniem przepisów prawa karnego dla nieletnich.

Najważniejsze akty prawne

Najważniejszym dokumentem, który określa prawa dziecka jest Konwencja o prawach dziecka, którą uchwaliło Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 r. Została ratyfikowana przez 192 kraje – wszystkie zobowiązały się do przestrzegania i realizowania jej zapisów. Polska ratyfikowała tę konwencję w 1991r.

Ale nie jest to dokument jedyny.

W 1924 roku Zgromadzenie Ogólne Ligi Narodów uchwaliło Deklarację Praw Dziecka, zwaną również Deklaracją Genewską.

W 1959 roku Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych proklamowało Deklarację Praw Dziecka, która jest rozszerzeniem Deklaracji Genewskiej.

W 1995 roku Rada Europy opublikowała Europejską strategię na rzecz dzieci – dokument określający modelowy zakres ochrony prawnej dziecka, jaki powinien obowiązywać wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej. Zawarte w niej zasady zebrano następnie w kolejny dokument - Europejską Konwencję o Wykonywaniu Praw Dzieci. Uchwalono ją w 1996 r, Polska ratyfikowała ją w 1997 roku, konwencja weszła w życie w 2000 roku.

W 2000 r powstały dwa dodatkowe protokoły do Konwencji o Prawach Dziecka, które dotyczyły angażowania dzieci w konflikty zbrojne i handlu dziećmi, dziecięcej prostytucji i pornografii.

Akty prawne w Polsce

W Polsce najważniejszymi aktami prawnymi, gwarantującymi prawa dziecka są:

Konstytucja RP - w art. 72. Konstytucji zapisano m.in. prawo do ochrony dziecka przed przemocą, wyzyskiem, okrucieństwem i demoralizacją, a także prawo do opieki i pomocy władz dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej.

Konwencja o Prawach Dziecka.

Ustawa o Rzeczniku Praw Dziecka.

Jakie prawa mają dzieci?

Prawa dziecka najlepiej określa Konwencja o Prawach Dziecka, przyjęta przez Organizację Narodów Zjednoczonych w 1989 r. Prawa te sformułowano, kierując się kilkoma ważnymi zasadami.

Po pierwsze – zasadą dobra dziecka, która oznacza, że wszystkie działania podejmowane wobec dziecka muszą leżeć w jego jak najlepiej pojętym interesie.

Po drugie, zasadą równości, co oznacza, że wszystkie dzieci są równe wobec prawa, bez względu na to, skąd pochodzą, jaką mają płeć. Ustalono również zasadę poszanowania praw i odpowiedzialności obojga rodziców, która oznacza, że to rodzina jest najważniejsza, a państwo ingeruje tylko w uzasadnionych przypadkach i wedle określonych procedur.

Wreszcie – zasadą pomocy państwa, wedle której zobowiązane jest ono do pomagania rodzinom, które takiej pomocy potrzebują. W dokumencie tym prawa dziecka podzielono na różne kategorie.

Lista praw dziecka:

Prawa cywilne i wolności osobiste, umożliwiające rozwój dziecka:

- Prawo do życia i rozwoju,
- Prawo do tożsamości i identyczności (prawo do nazwiska, imienia, obywatelstwa, wiedzy o własnym pochodzeniu),
- Prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania,
- Prawo do wyrażania własnych poglądów i występowania w sprawach jego dotyczących w postępowaniu administracyjnym i sądowym,
- Prawo do wychowywania w rodzinie i kontaktów z rodzicami w przypadku rozłączenia z nimi,
- Prawo do wolności od przemocy fizycznej lub psychicznej, wyzysku, nadużyć seksualnych i wszelkiego okrucieństwa,
- Prawo do godności i szacunku.
- Prawo do nietykalności osobistej,
- Prawo nierekrutowania do wojska poniżej 15. roku życia.

Prawa socjalne:

- Prawo do odpowiedniego standardu życia,
- Prawo do ochrony życia,
- Prawo do zabezpieczenia socjalnego,
- Prawo do opieki zdrowotnej,
- Prawo do wypoczynku i czasu wolnego.
- Prawa ekonomiczne:

Prawo do nauki,

- Prawo do ochrony pracy podejmowanej w ramach wakacyjnego zarobku lub w ramach nauki

Prawa kulturalne:

- Prawo do korzystania z dóbr kultury,
- Prawo do informacji,
- Prawo do znajomości swoich praw.

Prawa polityczne lub publiczne – dzięki nim dziecko może uczestniczyć w życiu państwa:

- Prawo do stowarzyszania się i zgromadzeń w celach pokojowych.
- Prawo do wyrażania swoich poglądów.

RZECZNIK PRAW DZIECKA – MIKOŁAJ PAWLAK

<https://brpd.gov.pl/>

PIOSENKI O PRAWACH DZIECKA

<https://www.youtube.com/watch?v=Mudintn3BM4>

https://www.youtube.com/watch?v=zwS_J432Skc

BATKA O PRAWACH DZIECKA

<https://www.youtube.com/watch?v=f4tbWJo02q4>

